Ч. 92 (10.475). Львів, середа 29. квітня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Наш обовязок.

Минув місяць від хвилі, як Краєвий Комітет допомоги Голодному Селу проголосив всенародню збірку в користь винищеного, знуждованого й голодуючого села. Здавалося, що кличі: „Українське місто — українському селу!" і „Брат — братові!" зелектризують все громадянство; здавалося, що ми будемо від уст собі відіймати, щоби прийти з допомогою розбитим сумнівами і голодовою стихією селянам; здавалося, що ми — хоч свідомі своєї безсилости в боротьбі з голодом — все таки загальними пожертвами заманіфестуємо нашу всенародню єдність, спільність наших інтересів, зазначимо привселюдно, що біль, журба і горе нашого села є журбою всього громадянства.

Минув місяць, і формально вже з днем 30. квітня кінчається речинець збірки, призначений для західно-української національної території. Який же її вислід? Сором признатися, сором перед собою самим, перед нашими прихильниками і противниками, сором перед цілим світом, а все таки не слід того висліду промовчувати. До дня 27. квітня включно збірка для голодного села осягнула висоту 2.021 зол. і 55 сот., а крім того наші еміґранти в Чехословаччині зложили 755 Кч. (110 зол.).

Вдумаймося на одну хвилинку над цим вислідом збірки, застановімся хоч мимоходом над цею цифрою і зробім з того ефекту, з тієї маніфестації найзагальніші висновки. Менше-більше 20 тисяч української самостійної інтеліґенції на всій західно-українській національній території і менше-більше 20 тисяч самостійно зарібкуючого суто-міського елементу (купців, ремісників, підприємців, кваліфікованих робітників), разом найменше 40 тисяч самостійних одиниць зложило на високо гуманну ціль 2 тисячі зол. А кожний з тих 40 тисяч був обовязаний зложити одноденний заробіток або пятиденний прибуток (дохід). Коли прийняти, що той заробіток чи прибуток виносить пересічно тільки 10 зол., то збірка з кінцем квітня повинна осягнути 400 тисяч зол.; колиж згаданий заробіток чи прибуток обнижимо до 5 зол. денно, то в найгіршому випадку Краєвий Комітет допомоги Голодному Селу повинен вже розпоряджати сумою 200 тисяч золотих. Колиж підемо ще дальше, що допустимо, що серед 40-тисячної інтеліґентської й міської маси половина не сповнить свого примітивного обовязку, відмовиться допомогти голодуючому селу, то ще й тоді вислід збірки повинен представляти собою 100 тисяч зол. А замісць 400, в гіршому 200, а в найгіршому випадку 100 тисяч зол., ми можемо похвалитися ґрандіозним успіхом 2 тис. золотих.

Що це значить? Про що свідчить тих 2 тис. зол., себ-то на ділі $^1/_2$%, (словами пів проц.) прелімінованої збірки? Важко давати відповідь на поставлене питання, а краще зовсім її не давати. Бо якими булиб, яку вартість представлялиб у світлі тієї відповіди всі наші змагання, всі наші загально-національні ідеали та якою беззмістовою і безосновною булаб думка про їх здійснення?

Дотеперішній вислід збірки свідчить про таку нечувану байдужність, інертність, громадянську безучасність, як не крайний занепад громадського нерву, що вже тим самим ми видаємо засуд смерти на себе. Яке значіння має таке громадянство, яку ціну представляє воно в очах своїх власних і чужих, якщо воно не в силі здобутися на великий і загальний самодопомоговий відрух, якщо воно не лише не знаходить, але навіть не пробує шукати виходу зі страшного положення?

Крім того, яке свідоцтво виставляє собі наша інтеліґенція і наш суто-міський елемент перед широкими, пригніченими і до краю виснаженими селянськими масами? Не підлягає сумніву, що інтеліґенція є перетяжена національними датками і податками; неспірним є факт, що вона держить на своїх плечах більшість громадських установ, але цього всього мало. Загально підносять, поширюються і утверджуються нарікання на неробство інтеліґенції, на її пасивність у важких змаганнях за наше національно-політичне й економічне істнування. І чи своєю відсутністю в збірковій акції на допомогу голодному селу наша інтеліґенція не підтверджує, не санкціонує поширюваного про себе і проти себе погляду? Інтеліґенція, ремісництво й робітництво головним чином вийшли зі селянської маси і вже так скоро забули про те село, яке їх вигодувало, яке постійно творить підбудову й основу їх істнування.

Порівнюючи вислід акції „Голодній Україні" зперед трьох літ і теперішню акцію „Голодному Селу", доходимо до висновків, що перша акція вдалася, бо в ній масову участь взяло селянство, а теперішня акція є безвислідна, бо основана на інтеліґентськім і міськім елементі в користь села. Чи інтеліґенція, ремісництво і робітництво можуть дати ворогам нашої національної солідарности такий вбийчий атут проти себе? Чи в нас зовсім затратився, знидів громадянський нерв? Чи ми йдемо на повний розрив з селом? Чи топчемо ногами нашу всенародню єдність? Чи заперечуємо те, що в долі і недолі всі ми творимо одну нерозривну єдність, одну неподільну цілість та біль одного з нас є болем всіх?

Найблизші дні дадуть відповідь на поставлені питання. Тому не понижуймо себе у власних очах, не осоромлюймо себе перед світом, сповнім свій насущний, основний і розмірно не надто важкий обовязок.

Поворотна хвиля.

Гінденбурґ — президентом німецької республики.

Президентом німецької держави вибраний Гінденбурґ. Невідомо, для кого це буде більшою несподіванкою: для чужинних держав чи для самої Німеччини. Висліду голосування, в якому беруть участь десятки міліонів, не можна обчисляти при помочі тих даних, які є міродатні для досвідчених, передбачуючих політиків.

Неодин з нас вірив, ще й нині, як колись, що Німеччина належить до держав, в якій політичне освідомлення, та твереза рівновага беруть верх над крайними гаслами. Останні вибори розчаровують неодного політика, що добачував у дозріваючих европейських подіях щораз кращу атмосферу для все-европейських мирових переговорів. Німецький загал звязує з особою Гінденбурґа сильнійші симпатії, ніж з програмою дипльоматично зрівноваженого, на всі боки компромісового Маркса, який хоче найти спільну мову зі союзними державами.

Не слід забувати, що маса, яка голосувала, мала надто велику скількість бувших жовнірів, що бачуть у Гінденбурґу втілення днів геройства своєї батьківщини. На його вибір можна глядіти теж як на природний наслідок політики союзників супроти Німеччини, які не зуміли найти безболісного переходу від підписання мирного договору до нормальних умовин. Особа Гінденбурґа має бути визовом киненим від німецького народу авторам версальського договору і оборонцям політики, що стала наслідком цього акту. Чи цей визов приходить у пору і чи принесе він якунебудь користь Німеччині? — це вже друге діло. Гадаємо, що найбільше клопоту з новим президентом матиме сама Німеччина. Шолом чванькуватого завойовника з останньої війни доведеться їй прибрати не дубовим та лавровим листям, а оливною галузкою. Німецький уряд витрачуватиме багато енергії на схолястичну діялектику, щоби впевнити своїх сусідів про мирний настрій свого народу.

Є чимало є іронії в повоєнних політичних подіях, що за кожним разом, коли в одній державі доходить до влади лівий уряд — у сусідів, з якими він має порозумівається, виринає правий, або навпаки. У передбачуваннях про вислід виборів у Німеччині французькі та німецькі публіцисти привязували чималу вагу до факту, щоново-складений лівий кабінет Пенлеве буде поважним козирем проти вибору Гінденбурґа. Так само рахувала Чехословаччина та Польща на ефект спільного торговельного договору, який мав пригадати Німеччині консолідацію двох небезпечних сусідів; приїзд аж самого Бенеша до Варшави для підписання звичайної торговельної умови був такою свідомою маніфестацією. Преса весь час повторяла, що Гінденбурґ є лише страхополохом призначеним для заляканя Антанти, на те, щоби вона пішла на усґупки. Одначе пересічний німецький громадянин, який ішов до урни, звертав, зовсім природно, більше уваги на крикливі, войовничі афіші, ніж на обдумані вступні статті політиків або навіть на палкий поклик свого великого письменника Томаса Манна.

Французький уряд, в якого програмі теке поважне місце займає порозуміння з Німеччиною, дістав ще один удар від своїх противників, які вкажуть на вибір Гінденбурґа як на потвердження своїх давніх пересвідчень, що Німеччина є непоправно-мілітаристичною державою, з невгаслою жадобою відплатної війни. Польща вдарить у новий дзвін тріводи, назве божевільним учинком французького уряду його постанову не давати позичок на збросння і обмежити кошти на власну армію. Міжнародня контрольна комісія зброєнь стане супроти Німеччини ще більше сторожкою.

Факт, що з останнього голосування Гінденбурґ виходить президентом лише половиною голосів, має ще иншу, лиховісну ознаку. Німеччина є поділена у своїм політичнім світогляді. Та половина яка вважає особу Гінденбурґа в нинішний мент незвичайно шкідливою, навіть для наскрізь націоналістичної політики, тому, що Гінденбурґ відкриває потайки ведену дипльоматичну гру, — ця половина не скриватиме свого обурення і не поприпинить боротьби проти нього. Ця боротьба ще ускладнить міжнародне становище. Без сумніву одно, що вибір Гінденбурґа є для союзних держав тим, що Німці називають Sirich durch die Rechnung.

Засуд комуністів в Липську.

Кілька днів тому закінчився у Липську великий процес проти членів німецького „чека". Процес і засуд є сумним епільогом тих страшних кривавих подій, що виросли в часі саксонського, баварського, гамбурського і инших невдатних комуністичних переворотів на території поодиноких країв німецької республики.

Коли по тих невдатних революційних спробах, що спричинили велике кровопролиття, на лаву обвинувачених попали маси комуністів, а навіть деякі бувші члени кількадневого саксонського напів комуністичного уряду, тоді робота компартії заломилася.

В неї зродилася ідея пімсти на німецькі буржуазії за невдачу. Таким чином повстала німецька „чрезвичайка", яка поставила собі за ціль підірвати сили противника шляхом безоглядного террору. Першими жертвами мали бути небіщик Стіннес і комендант райхсвери ген. Сект. Німецька „чрезвичайка" посунулася в свому фанатичному засліпленні до того, що у спеціяльних рурках приготовила навіть значний запас бацилів заразних невилічимих недуг, якими мала гроїти видатнійших представників буржуазії.

На чолі німецької „чрезвичайки" стояв делеґат із Москви Скоблевскій, який дуже часто міняв свої прізвища і професії. Подавав себе то за інжінера, то за монтера, то за ґенерала. У „чрезвичайці" був він необмеженим деспотом. Він був на розправі одною з головних фігур, біля якої крутився весь процес.

Заміри „чека" викрито цілком несподівано. Один фризієр, Рауш, зрадив комуністичні замисли. За зраду вбив Рауша комуніст Фелікс

Найман, що теж засів на лаві обвинувачених. На розправі виявилося, що Німець Найман незвичайно інтелігентна людина, ідейний комуніст, тихий вчений теоретик і дивно, що він саме спромігся на вбивство Рауша.

Всіх членів „чека" липський суд засудив, з того: Наймана на кару смерти за злочин вбивства і на сім літ тюрми за державну зраду: Сколевского на кару смерти і 15-ти літню тюрму: Пеге теж на смерть і на три роки тюрми; Маргіса на смерть і 9 літ тюрми; Зона на смерть і 4 роки тюрми; Мейса на 4 і пів року тюрми, Меснера і инших девятьох на кару тюрми від 10 місяців до 8-ох літ.

Засуд липського суду, як бачимо, незвичайно гострий. Він не менше гострий від тих засудів, які заочно видавала „чека" на своїх політичних противників. Та завзяття і гострота з одного і з другого боку цілком не причиняються до протверезіння обох таборів. Комуністи не зложили рук, вони визивають на кровавий бій усю буржуазію Европи, але вже не так, як це було в Німеччині або й значно пізнійше в Естонії при допомозі масових виступів, тільки при допомозі засобів, яких ось саме хотіла вживати німецька „чека". Вбивства та динамітові замахи у Софії і инших болгарських містах, та найновійший напад на політично правих студентів у Парижі тільки підтверджують поки що сказане.

Страшний фанатизм обидвох сторін і випливаючий з нього обопільний террор, завзяття та жажда помсти напевно не віщують ніякого добра. Партійні гасла, буква партійних догм повертає людей у кровожадних звірів, що взаїмно себе нищать. Кожний, в кім сучасні повоєнні відносини не вспіли ще затерти бодай сліду людяности, не змогли знищити в людині людини, тільки здрігається на всі ці кроваві звірства, на всі ті страхіття, яких допускаються люде на людях.

Спроба комуністичного перевороту в Парижі.

Минулої пятниці по зборах у Парижі, на яких виступав націоналістичний посол Теттенже, дійшло до збройної бійки між комуністами і націоналістами. Сталося це при виході зі салі зборів. Комуністичні боєві дружини засілися на вічуючих націоналістів. Коли це спостерегла молодь, переважно роялістична, то заражже сформувала похід та оборону. Комуністи почали стріляти на студентів. Повстало велике замішання і виязався формальний бій. Наслідком тої сутички було 5 вбитих і 43 ранених студентів. Деякі часописи подають, що в боротьбі брали участь Кабилі та Аннаміти, що служать у французькій армії. Словом виходило би, що до акції комуністи вжили війська. Поліція арештувала багатьох комуністів, а між ними комуністку Жіро, в якої мешканню найшли багато компромітуючого матеріялу. Вона була куреркою між Парижем і Москвою. З найдених в неї матеріялів виходило би, що описана подія мала бути початком підготованого і обробленого до подробиць державного перевороту. В неділю відбувся торжественний похорон жертв. Парлямент відбув дуже бурхливе засідання з того приводу, на якому націоналіст Тайтінґер домагався безпощадного згільотинування всіх виновників. Внесок Тайтінґера приняла вся палата крім комуністів гучними оплесками.

В иншому місці промовляв із тої нагоди Мільран, що завзивав усіх до обєднання в спільній і безпощадній боротьбі проти внутрішнього ворога.

У. С. Р. Р.

Земляцтво студентів Кубанців у Києві.

Студенти київських „Вузів", Кубанці, зорганізувались в землятство й поставили собі за ціль крім матеріяльної самодопомоги допомагати українізації шкіл на Кубані, провадити культурно-просвітну працю в хатах читальних, займатись вивченням кубанського краю і т. п. (Б. 9. IV).

Сельбуди на Поділлю.

По 70 районах Поділля істнує 93 сельбудів і 186 хат читалень, вони обєднують 66.385 членів, в бібліотеках начислюється 116.345 книжок, газет передплачується до 6.000 примірників. Ріжні гуртки при сельбудах обєднують 28.365 членів молоді і дорослого населення. (Б. 29. IV.).

Статистика осель на Рад. Україні.

Під таким наголовком знаходимо в ч. 1 (81) „Статистичного Бюлетеня" Центрального Статистичного Управління України з 1. січня н. р. цікаву розвідку про скількість, тип, розмір і переважну національність осель або офіціяльно званих „пунктів" України, зладжену на підставі статистичних матеріялів, зібраних підчас опису адміністративних районів України в 1923—1924 р.

Всього Україна має 40.561 поселень чи то населених „пунктів", з чого найбільше припадає на Полтавську губ. 8124, що пояснюється рясотою в тій губернії хуторів, відтак іде Одеська губ. 5527, Катеринославська 5158, Київська 4354, Донецька 4343, Харківська 4041, Подільська 3504, Волинська 2878 і на кінці стоїть Чернигівська 2622.

Щодо типу населених „пунктів", то майже половина їх приходиться на хутори (41·82 проц.), на другому місці стоять села (18·70 проц.), на третьому присілки (15·41 проц.), на четвертому кольонії, імовірно населення ріжних інородців (2·19 проц.), на пятому радянські господарства, це зн. колишні поміщицькі двори (1·57 проц.). Міст на Україні всього 99, або 0·24, містечок 451, або 1·14 проц. Заводів і фабрик 232, або 0·57 проц. Велику групу творять „инші" (10·44 проц.) куди зачислено млини, сторожки, стації, лісництва і т. п. дрібні поселення.

Цими цифрами Україна характеризується як чисто хуторянсько селянська країна, де поселення міського характеру майже зникають серед маси хуторів, сел, присілків і инших типів селянських поселень, при чім цей селянський характер країни більше підкреслений на лівім березі Дніпра, де міста і містечка дійсно становлять оази, коли на правому березі Дніпра їх всеж досить багато, особливо на Поділлю, Волині і Київщині.

Але переважна часть тих міст і містечок, то тільки одна слава що місто, вони мають дуже мало населення, бо поселень з числом населення понад 5.000 душ найбільше є на Катеринославщині (140), Харківщині (79), взагалі в лівобережних і степових губерніях поселень з населенням понад 5000 душ значно більше, ніж нараховується тут міст і містечок. Це свідчить про те, що на лівобережній і степовій Україні є багато сел, які нараховують більше як 5000 мешканців.

Взагалі щодо розмірів населених „пунктів", то вони є дуже дрібні, а саме: поселення з числом населення до 100 душ становлять 30·0 проц., від 100 до 500 душ 35·4 проц., від 500 і більше 36·6 проц.

Дуже цікаві відомости про національний характер поселень, про переважну національність в кожному. Досліди під цим оглядом дали такі результати: На 40.422 населених „пунктів" начислено 36.569 „пунктів" або 90·1 проц., де переважають Українці; 1769 „пунктів" або 4·5 проц., з перевагою Росіян; 1043, або 2·8 проц., з перевагою Німців; 407, або 1·0 проц., з перевагою Поляків; 200, або 0·5 проц., з перевагою Жидів; 148, або 0·4 проц., з перевагою Молдаван, далі йдуть инші дрібні народи, Болгари, Греки, Чехи і т. п.

Майже чисто українськими губерніями, щодо національного характеру поселень, є губернії Полтавська і Чернигівська (99·3 проц.), Київська (96·6 проц.) і Подільська (95·8 проц.). Найбільшу примішку неукраїнських поселень має Донецька губ. 16·9 проц. російських, 5·8 проц. німецьких, але й тут українські поселення творять 74·7 проц. Значний процент російських поселень мають крім Донеччини, Катеринославщина (7·5), Харківщина (6·1), Одещина (6·1), в инших губерніях російські поселення становлять малі дроби. Німецькі поселення крім Донеччини є на Волині (7·с проц.), Одещині (5·8 проц.) і Катеринославщині (4·6 проц.). Польських поселень найбільше на Волині (9·9 проц.) і трохи на Київщині (1·4 проц.) та Поділлю (1·1 проц.), в инших губерніях польських поселень цілком або майже цілком нема. Жидівських поселень найбільше на Поділлю (2·1 проц.) і Волині (1·4 проц.), в инших губерніях нема жадного поселення з жидівською більшістю. Молдавські поселення є тільки на Одещині.

Отже коло 10 проц. всіх населених „пунктів" України заселюють компактною масою чужі народи. Через штучне виділювання з них чужонаціональних поселень окремих адміністративних одиниць, як це робить тепер радянська влада, не досягається ніякої користи ні для України, ні для національних меншостей. Ці меншости є так перемішані з українським населенням, що творити з них окремі національні райони можна тільки цілком штучно, нераз із покривдженням національних інтересів Українців. Найкращим доказом на це новоутворена автономна молдавська республика, де останні вибори до рад дали перевагу Українцям. Инша справа з деякими громадами-кольоніями, де кольоністи населені компактною масою, і де на покривдженню нової національної політики інтереси Українців не зачеплені. **А. В.**

Голод.

Віче в справі допомоги Голодному Селу у Львові.

В неділю 26. квітня відбулося заходами місцевого Комітету в салі Нар. Дому у Львові віче. Присутніх було понад 300 душ. Головував д-р Дм. Левицький, заступником голови був п. Карась, одногодинний реферат виголосив інж. Павликовський.

Дискусії: д. Олекса Черкаський представив страшний стан українського сільського населення, що дійсно голодує, накликуючи спеціяльно міське населення допомогти нашому селу як слід. І якраз тепер, коли саме міщанство, яке всюди, як по. в Чехословаччині, розуміє що слід помагати собі взаїмно. Вказав м. и. на останні події в Болгарії, до якої катастрофи може довести націю розрив між селом і містом. Інсп. Ліщинський зясував заходи Організації Українців м. Львова в голодовій акції. Згадав про утворення Комітетів, розіслання листів у Львові і завізвав присутних, щоби зложили жертву в формі одноднeвного заробітку. Львів мусить зложити найповажнійшу квоту, тим більше, що висота тієї квоти вплине на пожертви инших провінціональних міст. Просить допомагати Комітетові пропагандою ідеї. Від імени Організації взиває громадян, щоби виказали зрозуміння ваги положення, відчитує резолюції. П. Личковський просить Комітет, щоби подбав в уряді про скасування став-

Д-р Мирон Кордуба.

Українська історія нової Европи.

(Покінчення.)

За найгарнійші частини „Нарисів" вважаємо уступи про розвиток королівського абсолютизму в Франції, про еволюцію англійської державности та парляментаризму, про гуманізм та ренесанс. Тут найдуть читачі, що звикли до німецьких підручників з їхним перецінюванням дипльоматичної та мілітарної акції, дуже влучні, інструктивні та заразом ядерно-короткі характеристики економічної і фінансової політики французького уряду, організації центрального правління за Людвика XIV, політичних та релігійних партій в Англії в часі боротьби парляменту з монархією, діяльности, змагань та світового значіння італійських гуманістів. Подекуди в поглядів та способу представлення злегка проглядає вплив Карєєва, але лише настільки, наскільки нераз і в найбільше своєрідні музичні композиції попадають відгуки популярних мельодій, або посторонні музичні фрази. До зовсім добрих розділів зараховуємо також уступ про февдалізм з може надто легким і невиразним зазначенням двох його проявів, політичної, котра розвалюється вже під кінець XV. в., і суспільно-економічної, значно більше поширеної ніж попередна, котра в деяких пережитках (відокремлення двірських областей, право патронату) перетрималася донині. Не менше справно зладжений перегляд розвою німецького цісарства з інтересними міркуваннями про те, чому це цісарство не перетворилося в одноцільну національну державу та порівнанням напрямних ліній розвою Німеччини та Франції.

Найбільше труднощів мусів автор вустрінути в прилядженню для своєї всесвітної історії уступу про Україну, бажаючи вдоволити вимозі ним самим висловленій у передмові, „щоб Україна займала там відповідне її місце". Бож хотів свій підручник зробити українським не лишень формально по мові, але й по суті. Маємо враження, що йому не вдалося схопити ваги української історії для Европи в цілий ріст. Проф. Шульгин не доглянув важної культурної ролі України в поширенні византійської культури між славянськими та фінськими племенами на північнім сході, так дуже подібної до ролі Німеччини при передаванні романської культури західним Славянам та Скандинавцям. Він не переводить паралель між культурним та економічним станом України та західної Европи, як це зробив прим. проф. Терлецький у своїй „Історії Української держави", виказуючи, що в XI. в. Україна у своїому розвитку випередила не тільки Чехію і Польщу, але щодо матеріяльної культури також і Німеччину та прирівнуючи Київ з часів Ярослава Мудрого до сучасної Венеції. Через це та через брак зазначування культурних та економічних (торговельних) взаємин України зі західними народами уступ про Україну не має органічної звязи з цілостю, виходить мов скриночка механічно всунена в історію Европи.

Ще кілька дрібних заміток. Вислів (ст. 27), що в університетах середніх віків студіювали Аристотеля і Плятона не зовсім відповідає дійсности. Схолястичні університети знали лише Аристотеля, Плятона зробили в західній Европі популярним щойно гуманісти; боротьба між схолястикою та гуманізмом була через якийсь час боротьбою фільософії Плятона з фільософією Аристотеля; врештою і сам автор каже при иншій нагоді (ст. 38), що інтерес до Плятона зявився серед окруження Козіми Медичі. Сельджуцька держава повстала не в Малій Азії (ст. 47), лише на Ірані, де Турки знищили державу Ґаснавідів і звідти поширили завоювання на Сирію і Малу Азію; сельджуцькі султани, ставши емірами аль-омра в халіфаті, захопили там в свої руки всю владу, лишаючи халіфам лише церковне зверхництво; тому не слід казати, що Сельджуки підняли на якийсь час силу халіфа. Говорити про Румунію в XVII. в. є анахронізмом (ст. 50); тоді були лиш Молдавія і Волощина. Союз міст в Еспанії звався германдад, не як автор пише, ще й латинкою. Germandad (ст. 51). Колегія електорів за часів великого міжцарювання в Німеччині не була ще усталена і саме при виборі Рудольфа брав участь баварський князь, а не було чеського короля. Також не можна казати, що Рудольф придбав для свого дому Австрію, Стирію, Каринтію і Крайну (ст. 67), бо він дві останні землі надав гр. Майнгардові з Тиролю і вони аж в XIV в. перейшли в руки Габсбургів. Крім цього на иншім місці (ст. 146) автор не зовсім вірно датує перехід Австрії під володіння Габсбургів 1278-им роком; фактично вона перейшла під їхню управу вже 1276 р., а правно щойно в 1282 р. Авгсбурський релігійний мир в 1555 р. давав свободу міняти віру не тільки князям (ст. 76), але взагалі державним станам, значить державним містам та державним лицарям. Зовсім помилково автор пише, що союзну унію в 1608 р. зорганізували лише князі кальвіністи, а „лютеранські князі до цього союзу не пристали, позаяк з ненавистю відносилися до самих кальвіністів" (ст. 96); було зовсім навпаки: до Унії пристали всі лютеранські міста і князі за винятком одного тільки саського електора і тому її називають протестантською (не кальвінською) унією. Баламутно представлена в „Нарисах" генеза польського сойму, на що звернув вже увагу проф. Д. Дорошенко в своїй оцінці (Літ. Наук. Вістник за лютий 1925 р.). На ст. 170 сказано, що до часів Ядвиги та Ягайла, значить до кінця XIV в. відноситься подавання со-

сплених оплат і взиває дати нашому селянинові кредит. П. Вертипорох (з Кисарова), який вказуючи на величезні тягарі, що їх поносить українське населення на річ держави, жадає, щоби і держава прийшла з відповідною допомогою як відшкодування за військові реквізиції й инші чинитьби.

Резолюції.

Українці міста Львова, зібрані на віча в дні 26. квітня п. р. в салі Народнього Дому, стверджують, що:

1) наслідком повного заподбання відбудови осель і господарських будинків, зруйнованих всесвітньою, польсько-українською і польсько-большевицькою війнами, наслідком пляново веденої на протязі 6-ох років кольонізації чужим елементом, вкінці наслідком надто тяжких для виснаженого села данин і податків — наше село йде щораз до більшого зубожіння і господарської руїни,

2) кредити з боку центральних польських властей, призначені на весняні засіяння околиць навіщених минулорічним неврожаєм, не стоять в ніякій пропорції з фактичною потребою, а через розподіл їх негромадянськими, бюрократично-аристократичними чинниками минаються зовсім зі своєю метою;

3) українське село ввійшло в стадію хронічного недоживлювання, отже потрібна плянова постійна ратункова акція. Тому витає оснування Красвого Комітету допомоги „Голодному Селу" і закликає всі верстви української суспільности і всі установи до якнайінтензивнійшої піддержки допомогової акції. Не сміє бути ні одного Українця-Громадянина і в краю і поза його межами, який не жертвував би на ратування українського селянства одноденного заробітку, або пятиденного доходу.

Зібрані на вічу Українці м. Львова: а) закликають мешканців українських міст до скликування віч в справі допомоги голодуючому селу:

б) синів на еміграції в Европі та в першу чергу в Америці до активної піддержки допомогової акції і до збирання жертв в тих країнах, де вони живуть.

Додаткова резолюція п. Личковського (принята одноголосно):

Віче Українців м. Львова 1) взиває львівських міщан, щоби принайменше малими вкладками в наші кредитові інституції допомогли голодному селу в цей спосіб, що їх вкладки були би призначені на весняні засіви для найбідніших селян:

2) щоби ціле українське громадянство через місяць травень (май) здержалося від алькогольових напитків і тютюну а заощаджений в цей спосіб гріш призначило на допомогу голодному селу. Від цього обовязку можна звільнитися тільки через заплату повної рівновартости викуреного тютюну або випитого алькоголю.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі нихолітта!

ЧИСЛО КОМІТЕТІВ НЕЗАМОЖНИХ НА УКРАЇНІ.

Тепер на Україні нараховується 920.000 комнезамів, в тім 147.000 жінок. За останні два місяці до комітетів незаможних селян поступило 80.000 нових членів, в тім 20.000 жінок. (Б. 8. IV.).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Після вибору Гінденбурга.

Берлінські газети констатують, що за Гінденбургом голосували не лише півн.-східні округи (як сподівалися) але й полуднені. Правиця одержала багато голосів із Турингії, Саксонії, Віртембергії й Бадениї. Тут лівиця одержала значно менше голосів. Гінденбург прибуде до Берліна мабуть у найблизший четвер. Правиця приготовляється до манифестацій. В пол. колах лачувати, що демокр. міністри Геслєр і д-р Бавер уступлять із уряду. Гінденбург обійме урядування щойно 10. травня, потім перенесеться до Берліна. „Н. Фр. Пр." повідомляє, що безпосереднім наслідком вибору Гінденбурга буде уступлення ген. Секта зі становища керовника Райсвери. Рівнож сумнівним є, чи Штреземан задержить уряд мін. загран. справ, бо вибір Гінденбурга збільшить трудноші дотеперішній загр. політиці, веденій Штреземаном.

Вістка про вибір Гінденбурга викликала в Ню Иорку велике враження. В один мент розхопили всі часописи. Всюди чути розмови, коментуючі подію. „Шікаго Трібюн" пише, що вибіраючи президентом Гінденбурга Німці дали вислів невдоволенню в причини пертрактацій німецького уряду з антантою в справі пляну Довза. Слід з того догадуватися, що Німеччина не виявить схильности до продовжування політики примирення і доброї волі. Кореспондент „Н. И. Геральд-а" повідомляє в Льондону, що вибір Гінденбурга викликав враження не лише серед німецького населення, але теж за кордоном, де загально сподівалися вибору Маркса. Уряд має намір ввійти в порозуміння з французьким урядом, щоби подрібно обговорити положення, викликане вибором Гінденбурга. В офіціяльних англійських колах здержуються від висказування думки про вибір Гінденбурга. Райтер повідомляє, що міродатні кола хоч задержують резерву в справі вибору Гінденбурга, всетаки висловлюють погляд, що вибір той не спричинить змін в заграничній політиці Німеччини.

Амбасадор франц. їде до Парижа.

Французький амбасадор у Берліні одержав поручення негайно приїхати до Парижа.

Рільний страйк.

Рільний страйк в Білостоцькім обняв 44 фільварки.

Надіються поновного вибуху страйку дня 1. травня в поморськім воєвідстві, бо по тім терміні робітники одержать перший раз вредукованy платню.

Зміни в воєвідствах.

У станиславівськім воєвідстві мають наступити основні зміни. Новим воєводою має бути іменований Юрій Волзіцкі, дотеперішній львівський віцевоєвода. Станиславівський воєвода Олександер де Льож полишиться далі на своїм становищі, а львівським віцевоєводою на місце Волзіцкого має бути іменований Ян Мяшковскі, начальник виділу львівського воєвідства.

Розоброєння Німеччини.

Бріян приготовляє матеріяли потрібні йому до Льондону. Передусім мають там обговорити справу роззброєння Німеччини й ґарантійний договір.

З кривавих подій в Болгарії.

Підчас великої судової розправи в Софії проти комуністів, обвинувачених за останній замах, один з обвинувачених вирвав кріс з рук вартівника і застрілив предсідника трибуналу.

В полудневій дільниці Софії прийшло до кровавого конфлікту між одним відділом війська і міліцією. Цей відділ війська відмовив послуху, коли дістав приказ до вимаршу на югославянську границю. Між міліцією і військом вивязалася стрілянина, якої жертвою впало около 60 осіб. Вкінці жовнірів розброєно і інтерновано.

Промова Пенлєве.

Президент франц. міністрів Пенлєве виголосив промову в околиці Верден з приводу відкриття памятника незнаного жовніра, в якій заявив, що Німеччина певноне розоружиться. Франція находиться в тяжкім фінансовім положенню. З Німеччини, після слів Пенлєве, йдуть проти Франції безнастанні калюмнії. Супроти цего становища Німеччини є конечна єдність усіх Французів.

Як переведено шкільний плебісцит?

Виказ громад, які внесли шкільні декларації з домаганням української мови навчання:

Повіти Рівно і Костопіль (Волинь).

Рівенський повіт: Рівенська громада 1) м. Рівне 44 декл. за 67 дітей, 2) с. Дворець 39 декл. за 69 д. 3) с. Колодинка 36 д. 54 д. 4) с. Студенча 1 д. 2 д. 5) с. Понебель 8 д. 6 д. 6) с. Калиновка 1. д. 1 д. 7) с. Велик. Олексин 37 д. 55 д. 8) с. Шпанів 35 д. 59 д. 9) с. Бегень 13 д. 16 д. 10) с. Красилів 28 д. 52 д. 11) с. Антопіль 36 д. 57 д. 12) Гевозок 53 д. 77 д. 13) с. Карасевичі 37 д. 70 д. 14) с. Тинне 34 д. 53 д. 15) с. Басів Кут 46 д. 60 д. 16) с. Малий Олексин 28 д. 40 д. 17) с. Обарів 31 д. 52 д. Майківська громада: 18) с. Корнів 38 д. 56 д. 19) с. Олександрія 49 д. 72 д. Рощанська громада: 20) с. Курозвони 37 д. 54 д. 21) с. Терентіїв 27 д. 42 д. 22) с. Русивля 30 д. 43 д. 23) с. Вітків 6 д. 12 д. 24) с. Симонів 25 д. 30 д. 25) м. Гоща 29 д. 42 д. 26) с. Тудорів 48 д. 65 д. 27) с. Сапожин 48 д. 76 д. Дятковська громада: 28) с. Дятковичі 34 д. 65 д. 29) с. Ясениничі 38 д. 61 д. 30) с. Плоска 22 д. 47 д. 31) с. Милостів 32 д. 53 д. 32) с. Підгорці 18 д. 59 д. 33) с. Гуменники 22 д. 36 д. 34) с. Глинськ 23 д. 41 д. 35) с. Грушвиця 43 д. 72 д. Бугринська громада: 36) с. Горбаків 42 д. 55 д. Тучинська громада: 37) с. Восходава 57 д. 70 д. 38) с. Гориньград 85 д. 135 д. 39) с. Речиця 35 д. 52 д. 40) с. Микулин 30 д. 42 д. 41) с. Синів 32 д. 45 д. Корецька громада: 42) с. Козак 34 д. 46 д. 43) с. Річка 24 д. 46 д. 44) м. Корець 94 д. 154 д. 45) с. Брюков 32 д. 61 д. 46) с. Бабин 41 д. 63 д. 47) Юзефин 36 д. 62 д. 48) с. Головниця 49 д. 72 д. Клеванська громада: 49) с. Старожуків 38 д. 58 д. 50) с. Бінків 40 д. 63 д. 51) с. Дюків 43 д. 59 д. 52) с. Деревяче 43 д. 60 д. 53) с. Юзвин-Новостав 15 д. 20 д. 54) с. Грабів 50 д. 83 д. 55) с. Голишів 56 д. 72 д. 56) с. Сморжів 44 д. 63 д. Межирицька громада: 57) м. Межиричи 98 д. 178 д. 58) с. Застава 40 д. 62 д. 59) с. Самостріли 73 д. 112 д. 60) с. Велика Харуча 43 д. 75 д. 61) с. Данічев 38 д. 78 д. 62) с. Копитів 32 д. 71 д. 63) с. Новокошів 53 д. 76 д. 64) с. Стовпця 41 д. 74 д. 65) с. Ляшки 63 д. 100 д. 66) с. Тоша 27 д. 50 д. 67) с. Желізниця 28 д. 42 д. 68) с. Довжок 55 д. 90 д. Костопольський повіт. Костопольська громада: 69) с. Велика Любаша 40 д. 52 д. 70) с. Головин 51 д. 74 д. 71) с. Печаловка 50 д. ? д. 72) Янковичі і Корднівка 47 д. 77 д. 73) с. Берестовець 40 д. 59 д. 74) с. Подлужне 90 д. ? д. Стидинська громада: 75) с. Малі Стидини 66 д. ? д. Степанська громада: 76) м. Степань 65 д. 111 д. 77) с. Кошарові 40 д. 49 д. 78) с. Мале Вербче 36 д. 41 д. 79) с. Велике Вербче 43 д. 45 д. Деражненська громада: 80) м. Деражне 43 д. 69 д. 81) с. Звіздівка 30 д. 53 д. 82) с. Дюксин 34 д. 88 д. 83) с. Чудва 34 д. 48 д. 84) с. Постійне 30 д. 32 д. 85) с. Злазно 44 д. 71 д. 86) с. Ставки 40 д. 51 д. Березненська громада: 87) с. Яблонна 49 д. 60 д. 88) с. Більки 57 д. ? д. 89) с. Голубне 49 д. 67 д. 90) с. Моквин 43 д. 72 д. 91) с. Яринівка 33 д. ? д. — Разом внесено 3639 деклярацій на 5218 дітей.

Над могилою Павла Чижевського.

(Допис з Женеви.)

В доповнення посмертної згадки про Павла Івановича Чижевського (гл. „Діло" ч. 82.), визначного українського діяча і старого борця за ідеали нашої нації, отримуємо з Женеви такі подробиці про Його смерть, похорон, спадщину та відгук у місцевій французькій пресі:

Вертаючись минулого літа з Ліону (Франція), куди їздив на конгрес прихильників Ліги Націй, покійний Павло Чижевський примушений був тяжкою хоробою спинитися в Женеві в готелі „Вікторія", звідки лише за тиждень був перевезений до кантонального шпиталю, де й помер у Велику Пятницю 17. квітня о 2. год. пополудні. Невеличка громада земляків оточувала Його невсипущими заходами до останньої хвилини і злагіднювала в міру можливости Його страждання.

Гірко і боляче було ховати в чужу землю того, хто так кохав рідну і все жив надією повороту до дому, до вільної Батьківщини! Окрім гуртка близьких приятелів прийшли віддати останню честь і кількох Швайцарців, котрі цінили світлий розум і щире серце небіжчика. Настоятель місцевої православної церкви, що запричастив вже тяжко хорого П. Ів. Чижевського, дарма що людина ворожої нам народности, відчув велике серце і душу нашого національного діяча і з власної ініціятиви поминав на Службі Божій небіжчика, та відпровадив Його зі шпитальної каплиці до місця останнього спочинку.

Місцева преса устами „Женевської Трибуни" (Ч. 92 від 22. квітня) з свого боку з жалем згадала про смерть П. Чижевського. В рубриці „Чужинецька кольонія" під титулом „Україна", ось що вона пише:

В понеділок на кладовищі Св. Ґеорґія був похований п. П. Чижевський, видатний державний діяч України. Роджений був 1860 р. в Полтаві, а Його ймення відоме на всій Україні. В 1905 році обраний послом до першої Державної Думи в Петербурзі, Він став на чолі української парляментарної фракції. Після революції Він грає видатну ролю в будуванню української незалежної держави і не вважаючи на тяжку хоробу, яка і звела Його в домовину, Він, правда вже на вигнанню, приймає відповідальне і таке невдячне становище міністра фінансів і несе цей тягар до кінця своїх днів. П. Чижевський покінчив свої студії у женевськім університеті, де в 1884 р. отримав блискучою дісертацією ступінь доктора хемії. Будучи примушеним покинути свій край перед большевицькою навалою Москалів, Він вертає до Женеви, де в 1919 році засновує українсько-швайцарську Торговельну Комору і Український Клюб, котрого президентом був до кінця. Горячий патріот, Він сподівався, що Ліга Націй зможе улекшити нещасну долю Його Батьківщини й останні свої сили віддав Українському Товариству Прихильників Ліги Націй. В особі п. Чи-

---

му, а на ст. 174, що в XV в. витворюються збірки шляхти по воєвідствам, соймики; виходило би, що сойм повстав ранійше, ніж соймики, що очевидно неможливе; на тійже 174-ій сторінці знову згадано про першу соймову сесію 1493 р. Не менше помилкове й те, що автор робить міщан учасниками сойму; в польськім соймі зовсім не було представників міщанства, лише один Краків вряди-годи висилав тудй своїх послів; закликала їх сюди щойно конституція 3-го мая в дуже обмеженім числі, але ця конституція, як відомо, ніколи не увійшла в життя. Вкінці слід тямити, що на конвокаційнім соймі ніколи не вибирали королів, як це думає автор (ст. 173), вибір відбувався на елекції, а конвокаційний сойм мав свої окремі завдання. Загалом уступ про Польщу вийшов найслабше і в новім виданні слід би його зовсім переробити.

При коректі недоглянено декілька помилок друку, особливо в датах: династія Люксембурґів тримається в Чехії до 1437 р. (не 1438), Юрій з Подєбрадів прийняв чеську корону 1458 р. (не 1452), Ян Казимир вибраний королем 1648 р. (не 1649), вічний мир або т. зв. мир Ґжимултовського між Москвою та Польщею заключено 1686 р. (не 1680), Сицилія перейшла в посідання Карла VI. 1720 р. (не 1725, як подано двічі: на ст. 201 і 214). Сюди належать ще помилкові згадки про південну Африку (ст. 8 і 47) замісць про північну та помилки в латинських словах repetitia (зам. repetitio), ancila (зам. ancilla). Про мову говорить просторійше проф. Дорошенко у згаданій оцінці і з його замітками ми вповні погоджуємося. Особливо разять вислови: „старі монашеські ордена теж корумпірувалися" (ст. 85), „всі три були дуже незначними деґенеруючими (м. б. здеґенерованими) людьми" (ст. 92), „дамба" (м. б. гребля), „королівa", „король Богемський" (м. б. чеський), „вотірував", „скіпіровка", „мис". В чужих іменах автор зовсім правильно затримує оріґінальну форму, подаючи їх так, як вони звучать у даного народу. Тому слід писати також Боккачо, Джоконда (не Боккачіо, Джіоконда), Шпаєр (не Шпеєра), Шмалькальден (не Шмалькгальден), Ітрехт (не Утрехт), Заполя (не Заполоя).

Всі ці замітки зовсім не мають на меті зменшити вартости „Нарисів", ані ослабити того, що ми про них сказали на початку нашої оцінки. Вони зайняли доволі багато місця і це може викликати некорисну свого рода оптичну ману. Лише бажання, щоби автор при зладженню нового видання мав як найбільше реального хісна з рецензій своєї першої спроби, спонукало нас зупинюватися над всіма цими дрібницями. Тут ми ще раз зазначуємо, що працю проф. Шульгина вважаємо за дуже хосенний прибуток для української наукової літератури і горячо поручаємо її нашій публиці.

жевського Женева втратила вірного приятеля, а Україна одного з найкращих своїх синів".

По собі небіжчик не лишив жадного мастку, але серед Иого паперів є кілька тек з Його працями (спомини й оповідання), які варто булоб оголосити друком. Цікава ще одна сторона з діяльности Покійного: це Иого винаходи. Згадаємо лише нову і надзвичайно влучну систему вітряків (млинів), на котрі Він взяв патент, і все мріяв дешевим коштом піднести добробут нашого селянина. Саме напередодні смерти вів він переговори з цього приводу з одною фірмою.

На свому поминальному засіданню під головуванням п. В. Прокоповича дня 20. квітня Рада Старшини Українськвго Клюбу в Женеві ухвалила взяти на себе усі видатки по утриманню могили і передати за згодою Його синів, усі книжки небіжчика до якоїсь громади земляків, як бібліотеку ім. п. Ів. Чижевського.

На домовину були покладені вінки від Українського Клюбу, від б. Головного Отамана і Його близших співробітників, від родини Б., та Українсько-швайцарської Торговельної Комори. Е. Б.

НОВИНКИ.

— Спогади Е. Чикаленка ч. 2. як безплатний літературний додаток за II. чвертьріччя ц. р. починаємо висилати вже 6. травня ц. р. для тих Вп. передплатників, які оплатили або оплатять передплату за II. чвертьріччя це є до кінця червня ц. р. і надіслали або надішлють почтову оплату в квоті 60 сот. за I. ч. і такуж квоту на почтову оплату II. ч.

— **Конфіската.** Вчорашне (91) число „Діла" сконфісковано за три уступи з преси, за нотатку про новоосновааний нац. політичний комітет в Америці і за одну увагу в новинці про стріли у варшавськім соймі.

— **Нові приписи про стемплеві оплати.** З днем 1. травня ц. р. увійдуть у життя нові приписи про стемплеві оплати від перевозових документів. Згідно з тими приписами надавець товару за межі Польщі, що надає його при допомозі безпосереднього перевозового листа повинен зреалізувати стемплеву оплату шляхом наклеєння стемплевих значків відповідної вартости на тому листі. Належитість за стемплі інкасує надаюча стація.

— **Новий український багатир.** Довідуємося, що один Українець в Америці, емігрант зі Східної Галичини, п. Сироїжка, виграв у Чікаґо, центрі всеамериканської збіжевої торговлі, велику збіжеву нагороду в сумі 200.000 долярів, себто 104 міліони золотих. Таким робом український нарід дістав цілком несподівано одного більше багатиря, яких у нас немає багато, коби тільки дійсно з того щастку мала якусь користь і загально-українська справа.

— **„Безплатний готель".** Так називає від якогось часу львівське „Słowo Polskie" страшну поліційну тюрму при вул. Яголовича. Мабуть з надмірної пошани до того рода установи названий орган містить щодня звіти про те, хто користає з того „безплатного готелю". Отже між гостями з неділі ми вичитуємо між иншими такого: „Олекса Губчак, рільник із Дмитрова, за „natrętną żebraninę". Цікаве явище, що наші селяне, які так дуже не люблять жебрати, дійшли у своїй жебранині аж до тої ступени відважности, що їх за те арештують. Як би репортер „Słowa" запитав був того селянина про причину жебранини, то певне довідався би, що загнали його туди голод і нужда, які знов є виливом політики панів і шляхтичів, надиханих ідеольоґією „Słowa". Певно, щоб булоб далеко гірше, як би той селянин замісць жебрати пішов красти. Та це знаменитого репортера не цікавить.

— **Соймові ревеляції.** У буджетовій дискусії у варшавськім соймі дня 25-го ц. м. посол Бриль кинув обвинувачення посл. Шидловському, що його підкупили чужинні нафтові промисловці за 140.000 зол. Покищо Шидловскі не відповів на це. Польські часописи називають це обвинувачення „сензаційним інцидентом".

— **Комірне за май** буде таке саме як за квітень.

— **Міжнародня філятелістична виставка** починається дня 2-го мая в Парижі.

— **Рахунки за електрику.** Львівська дирекція електричних заведень заводить від 1-го мая нову систему платення рахунків, які буде висилати лише між 1 і 20 кожного місяця. Тому в першій половині мая одержать нові рахунки навіть ті, що недавно платили.

— **Листи з долярами.** Майже одночасно у Львові та Золочеві зловили двох аматорів чужинних листів: львівського почтового возного Зубу, і золочівського листоноса Шуміньского. Вони відчиняли листи з долярами і заклеювали їх на ново, або викидали. Зуба ще шукав за чужинними марками, які збирав для свого сина.

— **Троцький redivivus.** Троцький заповів свій приїзд до Москви якраз на день 1. травня, щоби взяти участь у 1-травневому святі. Про це подає світові до відома московська радіостація, але промовчує, що приїзд Троцького може внести у святочні робітничі маніфестації дисонанс, як що його противники й прихильники звеличають його поворот до столиці взаїмною бійкою.

— **Пожежа збіжжа.** В останніх днях згоріли два величезні шпіхлірі збіжжа в Чікаго, вартости 2 і пів міліона долярів.

— **Монархічна орґанізація польських студентів у Львові.** Дня 24. квітня відбулися конститууючі збори „Koła Akademickiego" монархічної орґанізації у Львові. На них принято статут а також переведено вибір екзекутиви орґанізації. Головою вибрано Е. Червіньского, заступником З. Дутчиньского, секретарем Р. Макаревіча. Самі назви вибраних кидають ярке світло на верству, з якої рекрутуються польські монархісти. Це польська бюрократія виловлює їх зі себе. В днях 2, 3 і 4. травня відбудеться у Познані зізд монархічних орґанізацій, на який названа молода орґанізація теж виделеґувала своїх представників. Польська бюрократія видно має дещо „благороднійші" від республиканських аспірації. Не знати тільки, чи їхній король теж мав би вийти спож них чи може відступить цю гідність якомусь зі широкої фамілії Пяста?

— **Муссоліні — драматурґом.** Італійський диктатор виявив несподівано секрет, що приготовляє драму п. н. „Панове, починається..." Це має бути драма чисто психольоґічна, без ніяких політичних мотивів. Її третя дія ще не скінчена. Цікаво, що про свій твір Муссоліні вперше признався не перед відними письменниками або публіцистами, а перед італійсько-американською акторкою Баццi, з якою мав довшу розмову.

— **Найбільший часопис** на світі вийшов недавно в редакції „Ню-Иорк Таймс" обему 192 сторінок, великого американського формату. Наклад у 565.000 примірників важив 875.000 кільоґрамів.

— **Новий винахід.** Американський професор Роберт Вуд винайшов нове проміння, яке дасть змогу літакам підчас війни прибирати колір літаків ворога в часі їх перелету над чужинною територією, а при повороті знову мати свій колір. Новий клопіт для винахідчиків, щоби шукати за способом, як пізнавати ворожий літак!

— **Жертва темноти.** На Катеринославщині сталася така подія. Голова виконкому села Середня Раєвка, Тесі, Катеринославського повіту обвинуватив селянку Лисенко в тому, що вона чарівниця і відбирає сільським коровам молоко. Лисенкову страшенно мучили так, що вона від мук і померла. Той самий голова засудив був свого часу на смерть мужа і жінку Лященків за те, що вони в часі голоду вирвали в одному городі вязанку цибулі. Тесі судив губерніяльний суд і засудив його на кару смерти.

— **Амнестія на Кавказі.** З нагоди відбутої у Тифлісі сесії УВК-ту СРСР, проголошено було амнестію для політичних вязнів. На її основі звільнено з тюрми 110 вязнів, а иншим зменшено кару до половини. В самому Кутаїсі звільнено 91 а зменшено кару до половини 50-ом Грузинам.

— **Арештанти ограбили поїзд.** В часі перевозу арештантів до Іркутська вони обезброїли варту, а потім спинили поїзд, ограбили до нитки залізнодорожну комісію, що їхала тим самим поїздом, і щасливо втікли.

— **Дещо про українське народне мистецтво.** В статті під повисшим заголовком (в ч. 88 „Діла" з дня 24. квітня 1925) через ошибку подана мильна адреса автора тої статті. Має бути: Дамян Горняткевич, артист-маляр — Станиславів, вул. Монюшка ч. 5.

— **Промоція Володимира Котецького** на доктора прав відбулася в Грацу дня 4.IV. 1925. 1—1

☦ Посмертні згадки.

О. Юліян Лука Левицький, почесний крилошанин митропол. консисторії, парох Скалата і скалатський декан, помер дня 21. квітня н. р. в 60. році життя, а в 35. р. священства.

По сотрудництвах в Белзці, Зашкові і Шишківцях Покійний став парохом в Пиняках, а опісля в Ляцькім великім коло Зовочева. Тут зазнав Він богато прикростей від своїх парохіян, які оставали під впливом емісарів холмського православного владики Евлогія. Одначе це не знеохочувало Покійного в праці над освідомленням своїх парохіян, щоби вони знали, „хто вони і якого народу діти". Праця не була без успіху, бо нині наслідки її очевидні. За ці терпіння і працю немов в нагороду припала Покійному парохія в Скалаті, а опісля й деканство. В Скалаті був Покійний правдивим духовим провідником своїх парохіян і спільним членом у освітньо-орґанізаційній роботі. По тяжких воєнних злиднях відновив Покійний філію Просвіти, місцеву її читальню, Сільського Господаря та оснував Кружок У. П. Т. Зорґанізування збірок жертв на Р. Шк. в цілому повіті було головним завданням Покійного. Все веселий, для кожного вічливий єднав собі людей; любили і шанували Його не лише свої, але також Поляки і Жиди.

Реемігранти-Українці зза Збруча, яким припала дорога на Скалат, памятають, як Покійний гостив їх у себе та своїми заходами перед польською владою хоронив їх перед арештуванням і виможенням до таборів полонених.

На вістку про смерть Покійного огорнув щирий, правдивий жаль цілу Скалатчину.

Вічна Йому память. Нехай земля буде Йому пером.

Василь Щербатюк, радник суду в Бережанах, помер також дня 26. квітня 1925 р. по довгій і тяжкій недузі. Покійний уродився 1870 р. у Саджавці коломийського пов. Гімназію покінчив він у Коломиї й Сяноці. По скінченню правничого факультету був судею у Калуші, Самборі, Стрию і Бережанах. Вже як студент університету належав до кращих одиниць між піонірами нашого національного відродження. Великі заслуги віддав він свому народові як орґанізатор читалень і політичного життя передусім у Самборі, де перебув тяжкі часи війни і де був одним з найідейніших робітників у часі творення нашої самостійної держави. По уступленню наших військ, з якими відійшов його одинокий син Роман, мусів Покійник ізза тяжкої недуги позістати в Стрию. Не минула Його доля всіх найкращих синів нашого народу. Перебув Він три місяці тяжких мук у Пікуличах. По повороті з табору вернув до свого заняття. Перенесений у році 1921. до окружного суду в Бережанах взявся Покійник, один з перших, до відновлення нашого життя. Був дільним членом всіх українських товариств і інституцій. Був головою філії „Просвіти", головою товариства „Українська Бесіда" постійним членом виділу „Української Бурси" та товариства Охорони дітей і опіки над молодію.

У Покійнику тратить український народ одного з найкращих своїх синів, що своїми здібностями, своєю невпинною працею та своїм чистим характером єднував собі любов і вдячність у своїх, а признання і пошану навіть у чужих.

Покійник полишив вдову Юлію і дочку Ірену, укінчену гімназистку. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Челіст Богдан Бережницький після концерту у Львові виїздить до більших міст Галичини і дасть концерт в Станиславові 4.V., Бережанах 5.V., Стрию 6.V., Самборі 7.V., в Дрогобичі, Бориславі і Перемишлі 12.V. Музикальні круги тих міст будуть мати рідку нагоду запізнатися з високою штукою нашого знаменитого челіста. 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Наґла смерть забрала нам найдорожчого Мужа, Батька, Брата й Шурина інж. Володимира Богдана Комаринського, котрого тільки що зложили ми дня 6. квітня н. р. до родинної гробниці. Тяжкий удар долі старалися улекшити нам приятелі та знакомі, що поспішили зі своїм словом потіхи й помічю. Дякуємо Вп. Панам лікарям: д-ру Ференсевичеві, д-ру Панькевичеві, д-ру Яновичеві та д-ру Грушкевичеві за щиру опіку над Покійним. Дякуємо Всечеснійшому Священству: о. мітратові Гордієвському, о. дек. Шмериковському, о. д-ру Лятишевському, о. совітникові Порайкові, о. канц. Паливоді, о. д-ру Фіголеві, о. катех. Погорецькому, о. катех. Терешкунові, о. катех. Юл. Вальницькому, о. пароxові Гірнякові і о. дек. Гонцаєві. Дякуємо Вп. Панам: Дир. К. Висневському й інж. В. Дутці за труди в уладженні похоронів, та з окрема дякуємо всім щирим приятелям, що словом і ділом старалися улекшити нам той страшний удар. Дякуємо т-ву „Боян" за звеличання своїм співом сумного обряду. Дякуємо Вп. Панам: Інж. Дутці, д-ру Воловському, інж. Рублеві, акад. Паньчакові та д-ру Бачинському за прощальні слова під час похоронів. Щиро дякуємо т-вам „Театр ім. Тобілевича", „Рідна Школа", „Сокіл" за слова співчуття. Вкінці дякуємо всім українським Товариствам за вінці і всьому Громадянству без ріжниці народности, що у великому числі прибуло віддати останню прислугу Покійному. — Станиславів, дня 23. квітня 1925. — **Олена Комаринська** жена, **Ксеня і Олександер** діти, **Ольга Чорненко** сестра, **Олександер Чорненко** шурин. 1858

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.